

Ljudski tednik.

Neodvisno glasilo slovenskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Cena za Jugoslavijo: **20 Din za celo leto.**

Za inozemstvo **50 Din za celo leto.**

Posamezne številke stanejo po 1 Dinar.

Uredništvo in upravništvo:

Ljubljana, Sodna ulica št. 5.

Telefon št. 423.

== Rokopisi se ne vračajo. ==

Sedan slovenske demagogije.

Sedanja samoradikalna vlada se sodi različno, po strankarskem stališču. Eno zaslugo ji pa mora vsakdo priznati, naj sicer pripada kakršnikoli stranki. Njena brezdvomna zasluga je, da je privedla ad absurdum klerikalno demagogijo in ji pripravila pravi Sedan. SLS si bo težko opomogla od tega poloma, kajti njen poraz je tak, da stoji naga pred ljudstvom, brez figovega perja. Svojo sramoto je sama slovesno potrdila, ko je s podpisom in odobritvijo Markovega protokola priznala pred celim svetom, da je navadna sleparica in vlačuga. Upala je, kakor vsaka skrivna prostitutka, »da se to ne bo izvedelo.« A, proti njeni volji je prišel Markov protokol v javnost in vsakdo mora hvaležno priznavati to Radićevo zaslugo. Mojstrske poteze radikalne vlade pa so privedle do Markovega protokola in do vsega kar je sledilo. Gospod Pašič je hitro sprevidel, da treba z voditelji SLS ravnati kakor s konji, da se jih primerne dresira bodisi za cirkus ali za kar si bodi. V to je rabiti dvoje sredstev: bič in oves. G. Pašič je mojstrsko uporabil ti dve sredstvi, seve alternativno: enkrat bič, potem zopet malo ovsa, včasih je celo shajal s koruzo! Konji so malo zobali, kadar so lepo ubogali. Ko pa niso hoteli ubogati, je zažvižgal bič. Končno so prišli do spoznanja, da je boljše zobati nego tepen biti in so rajše ubogali dreserja. In cirkus Edeles je lahko otvoril svoje predstave. Šlo je vse »po žnori«. In gre še naprej.

Stroške cirkusa pa plača slovensko ljudstvo, katero prihaja, četudi

nekoliko pozno, do spoznanja, da ne gre preveč vere tistemu, ki preveč obljubuje, najmanj pa, kadar obljubuje lepe reči, katerih nima. Ne bomo ponavljali, kaj vse so obljubovali klerikalci. Saj vsakdo v deželi ve to na pamet. Ko so pa bili pozvani v zaprti kamrici, naj zapišejo, kar nujno zahtevajo, so s čudovito hipnostjo pozabili na vse, kar so ljudstvu obljubili, in zabeležili le nekaj večjih in manjših posod ovsa in koruze zase. Konji so konji! Ljudstvo naj pa samo lovi avtonomijo, macedonske vojake in podobne reči, — tačas naj se zadovolji s kulukom in šestkratnim davkom!

Še nikdar se ni pokazala klerikalna demagogija tako v nagoti kot to pot. Ali je še kaj resnih ljudi pri nas, ki sprevidijo, da je ljudstvo tepeno, če zaupa v prazne obljube? Demagogija se odlikuje v tem, da dela svoje obljube brez ozira na to, so li izvršljive ali ne. Vse, o čemur je soditi, da se množici dopada, se obljubuje kar tja v en dan. Seveda je demagog, ki dela take obljube, ali prismojen ali pa dobro ve, da svojih obljub nikdar spolnil ne bo in le obljubuje, da dobi ljudstvo trenotno na svojo stran. Ne dvomimo, da je v SLS dokaj prismodejev, a Markov protokol nam kaže, da voditelji SLS niso nikdar smatrali svojih ljudstvu danih obljub resnim, nego so od vsega početka imeli trden namen, ljudstvo varati in oslepariti. To se jim je temeljito posrečilo dne 18. marca t. l. — Ker pa ima vsaka goljufija v sebi imanentno lastnost, da prej ali slej izuči osleparjenega ki enkrat mora zapaziti, da je ogo-ljufan, — se končno taka sleparija vendarle mašuje nad sleparji. Ta proces se je v danem slučaju razvil še hitreje, ker se je objavil Markov

protokol, podpisan od klerikalcev samih, ki omogoča gledati v srea in obisti klerikalcev, na dno njihove črne duše! Markov protokol je točni dokaz, da klerikalni demagogi nikdar niso resno mislili, kar so ljudstvu obljubovali. Vse je bila prazna vaba rafiniranih ljudskih sleparjev.

Ali bo vsaj zdaj konec brezplodne in goljufive demagogije? To seveda zavisi od ljudstva samega. Če se ljudstvo postavi resno na stališče pametne in dosledne realne politike, ki je umetnost mogočega, in če ne drvi več za tistimi, ki so v svojih obljubah najbolj — nesramni, potem je upati na ozdravljenje naših javnih razmer. Še je čas. A treba se nemudoma in temeljito otesti cirkuških komedijantov in se oprijeti resnih, delavnih mož. Potem bo iz razvalin klerikalnega Sedana vzkliklo novo življenje svobodnega ljudstva. Tega dela ne more izvršiti nihče drugi kot samo ljudstvo, katero mora po vse izkušnjah dospeti do zdrave politične zavesti.

Francoski Sedan je pripravil vstajenje francoskega naroda. Demagoški Sedan prinese vstajenje našega naroda.

Vsem p. n. naročnikom,

ki še niso poravnali naročnine ali pa imajo kak zaostanek, sporočamo, da smo priložili današnji številki poštne položnice, s katerimi naj poravnajo svoj dolg, da ne bomo prisiljeni ustaviti jim pošiljanje lista. Na poštni položnici je označeno, koliko kdo dolguje. Vse p. n. naročnike prosimo, naj svoj dolg čimprej poravnajo, ker bomo ustavili pošiljanje lista onim, ki ne poravnajo svojih zaostankov. Naročnina je malenkostna, za celo leto Din 20, za pol leta Din 10,

Dr. Krek o Jugoslaviji.

»Slovenec« je priobčil 5. novembra 1918 članek, v katerem je povedal, kako je mislil dr. Krek o Jugoslaviji. Pisal je: »Vsi hočemo biti en narod, združeni v eni državi. Treba ustvariti močan centralni parlament. Pokrajine morajo biti urejene na čisto zemljepisnih in gospodarskih načelih po prometni težnji in gospodarskem značaju zemlje... Sem zagovornik ločitve cerkve od države. Dovolj so me radi tega napadali, toda zame je logika razvoja in življenja, ki v resnici ne nasprotuje katolicizmu. Katoliška cerkev mora imeti javnopravni značaj; nadalje ne sme biti državne cerkve. Vsem verskim družbam sploh se mora dati popolna avtonomija, a država naj se čim manj vtiika v njihove posle. Hegemonijo bo imel v Jugoslaviji sposobnejši; ako bodo to Srbi, tudi prav, da jo imajo. Morda se bodo razvile kake avtonomistične stranke, ki bodo težile za izpremembo ustave v smeri federalizacije, kakor so pri Hrvatih ljudje frankovsko - starčevičanske ideologije. V tem bo politično uniformiranje čimdalje bolj napredovalo, centrifugalne tendence bodo izginjale in tekmo treh generacij bomo v resnici enoten narod. Klavzulirati, da mora nekaj ministrov biti Hrvatov in Slovencev, nima smisla. To so tri načela troimenskega našega naroda. En narod, en vladar, ena država od Beljaka do Soluna.«

Kaj naj pristavimo k navedenemu? Ako primerjamo sedanjo pisavo klerikalnega časopisja z ono iz l. 1918., ko je z velikim pompom citiralo dr. Krekove izreke, vidimo, kako nedosledno se je razvijala vsa klerikalna politika zadnjih let. Naši čitatelji si lahko ustvarijo sodbo sami brez komentarja.

Politični pregled.

Pretekli teden se je zaključilo prvo zasedanje narodne skupščine in poslanci so odšli na poletne počitnice do 20. septembra. Na zadnji seji je narodna skupščina izročila sodišču poslance, ki so bili obtoženi raznih prestopkov. V tem zasedanju je narodna skupščina sprejela proračunske dvanajstine za mesec julij, avgust in september, potem zakon o naknadnih in izrednih kreditih, zakon o ustroju vojske in mornarice, zakon o civilnih državnih uradnikih in končno zakon o zavarovanju proti toči. Rešila je tudi pre-

cej interpelacij, parlamentarni odbor je dokončal zakon o prometnih uradnikih in deloma tudi zakonski načrt o srednješolskih nastavljajcih.

Prihodnja seja plenuma narodne skupščine je določena na 20. september. Dne 25. avgusta se sestane finančni odbor, ki bo najprej vzel v pretres proračunsko dvanajstinko za mesec oktober, potem pa redni proračun za leto 1923-24. Razpravljal bo tudi o zakonskem predlogu za izenačenje davkov po vsej državi in o izpremembi zakona o taksah. Narodna skupščina bo odobrila takoj na eni svojih prvih sej proračunsko dvanajstino za oktober, potem pa bo začela razpravljati o rednem proračunu.

Pred dnevi so se vnovič pojavili glasovi o preosnovi vlade. V radikalnem klubu se je pojavilo nezadovoljstvo proti delovanju nekaterih ministrov. Zaradi tega so ministri za pravosodje dr. Marković, notranji minister Vujičić in minister za prosveto Trifunović predložili ministrskemu predsed. Pašiću ostavko. Pašić te demisije ni sprejel in naprosil ministre naj počakajo do septembra, ko se izvede širša rekonstrukcija vlade. Pri tej priliki bo g. Pašić izpopolnil tudi izpraznjena ministrska mesta. Kakor poročajo, bodo imenovani za trgovskega ministra dr. Kojić, za poljedelskega ministra Krsta Mileuić, za agrarno reformo Simonović in za ministra ver dr. Janjić.

Ministrski predsednik Pašić odpotuje v kratkem v Pariz, da se dogovori glede priprav za sprejem kralja Aleksandra. Pri tej priliki bo konferiral Pašić s francosko vlado tudi o lausannski mirovni pogodbi. Dan odhoda predsednika vlade še ni definitivno določen. Pašić ostane v Belgradu, dokler se ne povrne zunanji minister dr. Ninčić iz Sinaje in ne poroča vladi o poteku razprav na konferenci male antante. Kakor poročajo, odpotuje tudi zunanji minister dr. Ninčić po konferenci v Sinaji na Francosko, kjer namerava ostati en teden. Dr. Ninčić se sestane v Parizu z ministrskim predsednikom Poincarejem in z drugimi francoskimi državniki. Potovanju dr. Ninčića v Pariz se pripisuje v političnih krogih velika važnost.

*
*
*

Konferenca v Sinaji. V Sinaji je v soboto popoldne otvoril ministrski predsednik Bratianu prvi oficijelni sestanek, ki je trajal do 20. zvečer. Dr. Beneš je na sobotni seji infor-

miral zaveznike o uspehih svojega potovanja v Pariz, London in Bruselj. Izjavil je med drugim, da se položaj male antante okrepi s poedinimi trgovskimi pogodbami. Diference, ki so nastale v vprašanju moratorija med Češkoslovaško in Rumunsko, bodo skoraj izravnane. O nedeljskih posvetovanjih je bilo izdano oficijelno poročilo, po katerem so ministri male antante tekom dneva imeli daljše konference, na katerih so razpravljali o mažarskem in bolgarskem vprašanju. Med ministri je bil dosežen popolni sporazum. Razpravljalo se je o zahtevi mažarske vlade radi revizije sklepa reparacijske komisije o ukinjenju garancij. Dr. Beneš in Duca sta bila pripravljena odstopiti od garancijskih pravic, dočim je dr. Ninčić odločno zahteval zanesljive garancije od Mažarske. Odločeno je, da se ne bodo upirali ukinjenju garancijskih pravic pod pogojem, da se postavi poseben opazovalec male antante za Mažarsko. Glede bolgarskega vprašanja je bilo sklenjeno, da se počakajo rezultati, ki jih pokaže bolgarska vlada v izpolnjevanju svojih obveznosti. Za kandidata male antante v društvu narodov je določen Beneš. V splošnem reparacijskem vprašanju je prodrlo francosko stališče. Grški poslanik v Bukarešti je dobil od svoje vlade nalog, da razpravlja z zunanjim ministrom dr. Ninčićem in Duco o vprašanju ustanovitve nove balkanske zveze. To zvezo naj bi tvorile: kraljevina SHS, kraljevina Rumunska in kraljevina Grška. Nova balkanska zveza naj bi bila neodvisna od male antante. Njen delokrog bi bil določen v okviru neuillske mirovne pogodbe. Kakor je naloga male antante, da pazi za izvršitev triansonske mirovne pogodbe in za vzdrževanje miru v Srednji Evropi, tako bi bila naloga balkanske zveze kontrola o izvršitvi neuillske mirovne pogodbe in vzdrževanje miru na Balkanu.

V ponedeljek se je konferenca zaključila in so se podpisali tozadevni zapisniki. Na dnevnem redu konference ni bilo vprašanje o vstopu Poljske in Grške v malo antanto. Izmenjana so bila samo načelna stališča o sedanjih in bodočih odnosih male antante do teh dveh držav.

Poljska in mala antanta. Poljski zunanji minister Seyda je govoril v parlamentu o odnosih Poljske napram Češkoslovaški in mali antanti. Ker je mala antanta nastala na temelju mirovnih pogodb, je dejal minister, jo Poljska upošteva in poljsko stališče napram nji je prijateljsko. Temeljna politika male antante

pa ne obsega pravnih in političnih načel, na katerih sloni poljska republika. Iz tega sledi, da Poljska nima realnih razlogov za vstop v malo antanto. Vendar pa smatra Poljska za svojo dolžnost, da deluje na ustanovitvi take politične kombinacije v srednji Evropi, ki bi mogla zagotoviti Evropi mir. Ta cilj pa ne more biti dosežen hitro in lahko.

Bolgarija. Bolgarski ministrski predsednik Cankov je v Varni imel velik političen govor, v katerem je razvil program svoje vlade ter protestiral proti vestem nekaterih zainteresiranih krogov, da je nova vlada vzela krmilo države v roko, ker hoče uresničiti svoje težnje po maščevanju. V nasprotju s temi vestmi, je rekel Cankov, vidi nova vlada v izvršitvi mirovnih pogodb temelj svoje politike in nihče v Bolgarski ne misli na vojno. Minister Cankov je potem razložil načrte za zboljšanje notranjega položaja potom poljedelskih in industrijskih zakonov. Na koncu svojega govora je ministrski predsednik pozval vse zdrave sile domovine in povabil stranke desnice in levice, da podpirajo vlado pri njenem delu za rešitev države s tem, da onemogočijo povrnitev stare vladavine.

Mir s Turčijo. V torek teden je bil v Lausanni podpisan mir s Turčijo. Pogodba sama ter ostali dogovori s spremnimi zapisniki obsegajo 18 listin. Mirovna pogodba, sklenjena med Turčijo ter zavezniki in Grčijo, je razdeljena v pet delov, ki štejejo skupno 143 členov. Prvi del nosi naslov: Politične klavzule. V glavnem določa, da ostanejo turške meje iste kakor v načrtu od 31. januarja, le mesto Karagač pripade Turčiji; v tem delu so dalje zapopađeni dogovori o morskih ožinah, o razmejitvi Tracije, zelo važen dogovor, ki odpravlja kapitulacije, dalje dogovor, ki ureja promet med Marokom, Tunisom, Libijo in Turčijo na podlagi obojestrnosti (reciprocitete) ter določbe glede pravic narodnih manjšin in opcije prebivalcev dežel, ki so bile odcepljene od Turčije. Drugi del je naslovljen: Finančne klavzule. Določba, glasom katere se zunanji turški dolg sorazmerno razdeli med Turčijo samo in deželami, ki jih je izgubila vsled balkanske ali svetovne vojne, je vsekako najpomembnejša v tem delu. Glede vojne odškodnine določa mirovna pogodba, da zavezniki kakor tudi Turčija opustijo vsako tozadevno zahtevo, le Grčija priznava upravičenost turške zahteve po odškodnini; toda Turčija upošteva sedanjí težki gospodarski položaj Grčije ter ji odpušča vojno

odškodnino. Tretji del vsebuje dogovor glede bivanja inozemskih državljanov kakor tudi trgovinskih družb v Turčiji. Turčija jim daje popolno svobodo, toda pod pogojem obojestrnosti. Trgovinski dogovor, ki tvori četrti del pogodbe, je veljaven za dobo 5 let; Turčija, Grška, Jugoslavija ter Romunija lahko skričijo to dobo na 2 leti in pol. Glede tarifov velja dogovor od 1. septembra 1916; seveda se ti tarifi bodo morali pomnožiti s količnikom, ki bo odgovarjal današnjim tečajem. Zadnji, t. j. peti del pogodbe vsebuje dogovor glede koncesij inozemcem v Turčiji: Vse koncesije, izdane pred letom 1914., ostanejo v veljavi ter se prilagodijo današnjim gospodarskim razmeram.

Reparacijsko vprašanje postaja pravzaprav vedno bolj zapleteno, namesto da bi se bližalo svoji rešitvi. Vsled zasedbe ruhrskega ozemlja nastali odkriti spor med Francijo in Nemčijo, ki se vsled stališča nemške vlade, ki spodbuja prebivalstvo zahodne Nemčije k pasivnemu odporu in sabotažnim dejanjem, je rodil kot posledico primeroma ostro nasprotje med Anglijo in Francijo, ki je celo grozilo do razdora v veliki antanti. Sedaj je nevarnost razkola v antanti, na katerega je Nemčija upala, skoro popolnoma odstranjena. Angleška vlada se brez dvoma trudi, da bi sestavila tak odgovor Nemčiji, ki bi čimbolj tudi odgovarjal stališču Francije in Belgije. Načrt angleškega odgovora, predložen francoski in belgijski vladi, da zavzame svoje stališče, je zbudil sicer razlike v naziranju Francije in Belgije, kakor poročajo, ki pa so sedaj videti poravnane. Kakor je soditi, bo po izmenjavi mišljenj med vodilnimi državniki došlo hitreje do rešitve reparacijskega vprašanja, ki se tiče vse Evrope in njenih gospodarskih razmer. Kakor poročajo listi, je Amerika pripravljena dovoliti Franciji 15 letni rok za plačilo njenih dolgov, ako se v angleško-francoskih pogajanjih dovoli Nemčiji isti rok za ododitev reparacijskih obveznosti.

Položaj v Nemčiji postaja vedno bolj kritičen. Vsled katastrofalnega padca marke so nastale velike težkoče v prehranitvi velikih množic, kar nudi komunistom hvaležno polje za agitacijo in povzročanje raznih izgrediv in nemirov. Nemške oblasti se trudijo, da bi obvladale položaj s tem, da so prepovedale prirejanje shodov in demonstracij. Obstoja pa vprašanje, kako dolgo bo dogla policija vzdrževati red, ker more najmanjši povod povzročiti državljansko vojsko.

Statistika izseljevanja Jugoslovancev v l. 1922.

Vsled omejevanja naseljevanja v Zedinjene države Amerike, kamor je naše izseljeniško gibanje v glavnem usmerjeno, je bilo število naših izseljencev v l. 1922. znatno manjše kakor pa l. 1921.

Dovoljena kvota za naseljevanje v Zedinjene države Amerike za naše državljane v fiskalnem letu 1922. in 1923. znaša 6426, od katere je bilo že do konca decembra 1922 izčrpano 5436 števil, ne računajoč one naše državljane, ki so se iz drugih dežel kot Kanade, Južne Amerike ter iz drugih, zlasti evropskih držav preselili v Zedinjene države Amerike na račun naše kvote.

Po uradni statistiki se je tekom koledarskega leta 1922. izselilo iz Jugoslavije skupno 6086 oseb (napram 12.965 v l. 1921.) Od tega števila je bilo moških 2872, žensk 3214. Tudi v tem letu kakor v l. 1921. se opazja, da presega število ženskih izseljencev število moških, kar se pojasnjuje s tem, da so se v teh letih izseljevale cele rodbine, a istotako, da je mnogo žen odpotovalo k svojim možem, kakor tudi zaročenk k svojim zaročencem.

Od skupnega števila izseljencev odpade na posamezne pokrajine: na Srbijo 518 ali 8%, na Vojvodino 1118 ali 18%, na Črno goro 65 ali 1%, na Hrvatsko in Slavonijo 3033 ali 50%, na Dalmacijo 750 ali 12.5 odstotkov, na Slovenijo 440 ali 7%, na Bosno in Hercegovino 162 ali 2.5%. Odstotno razmerje izseljevanja iz posameznih pokrajin se je povišalo v l. 1922. napram l. 1921. v Srbiji in Dalmaciji, zmanjšalo pa v Sloveniji ter Bosni in Hercegovini, medtem ko je za Hrvatsko-Slavonijo in Črno goro ostalo približno isto. Ta odstotna izprememba, zlasti povečanje odstotka za Srbijo, ni nastala vsled večje tendence izseljevanja iz te pokrajine, temveč radi tega, ker je bila kvota za l. 1922. in 1923. umetno porazdeljena in ne po dejanskih potrebah dotičnih krajev, tako da na primer Srbija ni izčrpala popolnoma svojo kvoto (kvota 700, a izselilo se jih je v Zedinjene države Amerike 467), medtem ko iz drugih pokrajin veliko število oseb ni moglo odpotovati vsled izčrpane kvote.

Po poklicu je bilo izseljencev v l. 1922.: kvalificiranih delavcev 444, od tega 403 moški in 41 žensk, nekvalificiranih delavcev 380, od tega 152 moških in 228 žensk, poljedelcev je bilo 3489, od tega 1404 moški

in 2045 žensk, svobodnih profesij 171, od tega 75 moških in 96 žensk, članov rodbin brez poklica (starcev in otrok) je bilo 1441, od tega 680 moških in 761 žensk. Iz teh števil je razvidno, da je bilo nad polovico vseh izseljencev (57,3%) poljedelcev, kar pomenja velik preobrat napram l. 1921., v katerem se je izselilo poljedelcev samo 13,02%. Ta pojav je zelo značilen za našo agrarno deželo in ako bi hoteli preiskovati razloge temu begu poljedelcev iz naše države, bi jih morebiti našli v neurejenih socialnih razmerah pri nas, zlasti v neurejenih agrarnih odnosih. V oči pada veliko število izseljencev brez poklica, to je sorodnikov, kar potrjuje že omenjeno dejstvo, da se je veliko število izseljencev izselilo s svojimi družinami, verjetno z namenom, da za vedno zapuste našo zemljo in si poiščejo drugo domovino.

Po starosti jih je bilo: nad 50 let 284, med 30 in 50 leti 2487, med 18 in 30 1987, in do 18. leta 1438. Torej je največje število izseljencev leta 1922. obsegalo one v zrelejših letih od 30 do 50, ko so za delo najspособnejši.

Po plemenski pripadnosti jih je bilo: Hrvatov 3084, Srbov 1460, Slovencev 336, ostalih Slovanov 117, skupaj 4997 Slovanov. Ostanek odpade na narodnostne manjšine in sicer je bilo: Nemcev 760, Mažarov 259, Rumunov 46, ostalih narodnosti 24. Tudi to leto kakor v prejšnjih letih prekaša število izseljencev Hrvatov efektivno in procentualno vsa ostala plemena in ostale narodnosti v državi.

Podatki o pismenosti nam kažejo, da je bilo od celokupnega števila izseljencev l. 1922. pismenih 5488, a nepismenih 598. To neznatno število nepismenih napram pismenim se pojasnjuje s tem, da je po izseljeniškem zakonu Zedinjenih držav Amerike dovoljeno naseljevanje samo pismenim osebam, tako da nepismeni nimajo možnosti naselitve. Po deželah naseljevanja je odpotovalo: V Zedinjene države Amerike 5436 oseb ali 89%, v Kanado 179 oseb ali 2%, v Brazilijo 63 oseb ali 1%, v Argentinijo 290 oseb ali 4,8%, v Chile 7 oseb, v ostale dežele Amerike 35, v Južno Afriko 20, v Avstralijo 44, v Novo Zelandijo 12 oseb. Ta pregled potrjuje našo prejšnjo opazko, da je naše izseljeniško gibanje usmerjeno v glavnem v Zedinjene države Amerike.

Z ozirom na to, da nimamo urejene nobene domače luke za oceanški promet, kakor tudi nobene parobrodne družbe za prevoz izseljen-

cev, se naše izseljevanje vrši izključno preko tujih luk in s tujimi parobrodskimi družbami. V kolikor je gotovo število izseljencev odpotovalo preko domačih luk, se je vršilo samo na prehodu v kako tujo prehodno luko, zlasti italijanske. Tako se je ukrcalo v Gružu 218, v Bakru 18 in v Splitu 5 oseb. V tujih lukah se je ukrcalo: v Cherbourg 1573, v Hamburgu 1250, v Havru 1050, v Trstu 408, v Bremenu 212, v Rotterdamu 302, v Liverpoolu 132, v Southamptonu 67, v Neaplju 9, v Marseillu 3 in v ostalih lukah 1020 oseb. Kakor se vidi iz tega, potuje največje število naših izseljencev preko francoskih luk Cherbourg in Havra.

Pri tem prometu naših izseljencev so participirale posamezne parobrodne družbe v naslednjem razmerju: Cunard Line 1718, Canadian Pacific 505, Red star Line 61, White Star 184, Compagnie Generale Transatlantique 1148, Hamburg America Line 969, Norddeutscher Lloyd 187, Navigazione Generale 13, Cosulich 74, United American Line 370, Orient Line 9 in druge parobrodne družbe 847.

Gospodarsko stanje teh izseljencev se more do gotove mere presoditi po številkah, ki označujejo njihovo premoženjsko stanje, kakor tudi po razlogih, radi katerih so se izselili. Od celokupnega števila izseljencev v l. 1922. jih je pustilo doma posest 3970, svojo posest jih je prodalo 78, nobene posesti pa ni imelo 2038 izseljencev. Z ozirom na razloge izselitve je bilo 5186 oseb, ki so se izselile iz gospodarskih vzrokov, 900 pa iz drugih vzrokov. Opaža se nadalje, da je imela ogromna večina teh izseljencev v Ameriki svoje sorodnike in sicer 5700, medtem ko jih 386 ni imelo. Mnogim so sorodniki poslali že vnaprej plačane vozne listke (prepaid ticket) in sicer 1903, medtem ko so ostali 4183 sami plačali prevozne listke.

L. 1922. je bilo razmeroma veliko število izseljencev, ki so se prvič izselili, in sicer 1914. Drugič se jih je izselilo 833, tretjič 263, četrtič 57, več kot štirikrat pa 19 oseb.

Ti statistični podatki so sestavljeni pri generalnem izseljeniškem komisarijatu na podlagi uradnih pregledov državnih organov izseljeniške službe in na podlagi odpremljenih knjig koncesijoniranih parobrodskih družb. Ker pa l. 1922. izseljeniška služba še ni bila popolnoma organizirana — ker je generalni izseljeniški komisariat pričel delovati šele novembra 1922 — ter se je izseljevanje vršilo brez zadostnega

nadzorstva in tudi z nekoncezijoniranimi parobrodskimi družbami, se ne morejo ti statistični podatki smatrati kot popolnoma točni, pač pa nudijo v glavnem samo približen pregled izseljeniškega gibanja iz posameznih pokrajin naše države v poedine prekomorske dežele.

Medtem so ti nedostatki naše uradne statistike o izseljevanju tudi posledica nezadostne organizacije izseljeniške službe v inozemstvu. Zlasti še ni popolnoma urejen delokrog naših konzularnih predstavništev v vprašanju izseljeništv, kakor tudi ne odnošaj teh predstavništev napram državni izseljeniški službi v domovini.

POLITIČNE VESTI.

✚ **Markov protokol.** O obveznosti Markovega protokola je klerikalno časopisje trdilo, da je bilo na obe strani v polni veljavi, tako za radikalce kakor za klerikalce. Nedeljski »Slovenec« pa piše sedaj: »Mi priznavamo, da radikalna zastopnika nista podpisala zapisnika z absolutno obveznostjo za radikalno stranko, marveč pogojno, ako radikalna stranka na njun dogovor pristane.« To so tudi prej drugi trdili. »Slovenec« pa je bil mnenja, da bo z objavo Markovega protokola napravljen kak pritisk na radikalce, medtem pa je s to objavo samo dokazal, da je protokol dokaz duševne revščine in neiskrenosti klerikalne politike, ki je pripravljena žrtvovati tudi koristi ljudstva in pokopati vse obljube, storjene pred volitvami. Radikalna stranka protokola ni odobrila, klerikalci pa so jim vseeno pomagali na krmilo, ker so upali, da se jih bo Pašič vseeno usmilil in imenoval dr. Brejca za pokrajinskega namestnika v Ljubljani, druge ministrante dr. Korošca pa posadil k manjšim koritom.

✚ **Zavezniki.** »Slovenec« je ob vsaki priliki zatrdjeval, da vlada v revizionističnem bloku popolno soglasje ter je tudi ob vsaki priliki priobčeval oficijelne komunikacije tega bloka, ki naj bi to potrjevali. Mi smo nad tem soglasjem dvomili zlasti, ker so drugi listi klerikalne stranke vedno prikriti ali pa tudi odkrito napadali Radiča in njegovo taktiko. Naš list je zadnjič zapisal o klerikalnih politikih: »Radič v nesreči sme trdno računati, da ga izdajo in prodajo. Kdor tega ne verjame, se bo hitro prepričal. Zdi se nam, da pismarji že iščejo formulo, po kateri bodo izvršili svoje dejanje, da malo lepše izgleda.« Potr-

dilo teh besed dobimo v pisavi klerikalnega časopisja, zadnje čase celo v »Slovenecu«, ki sedaj očita Radiču, da je kriv s svojo abstinenco politiko, da se je vzdržala radikalna stranka na vladi, dasi ni odobrila Markovega protokola. »Slovenec« očita to Radiču sedaj po zaključnem zasedanju narodne skupščine, dasi je prej vedno zatrjeval, da postopa Jugoslovanski klub v popolnem soglasju z Radičem oziroma obratno. Značilno je, kako besno se zaletavajo sedaj manjši klerikalni listi v Radiča. Tako piše na primer »Murska Straža« poleg drugega o Radiču to-le: »Hej Slovenci, kje so vaši žulji? Kje so vaše muke? Kje je vaš težkoprislužen denar?! Za vse to iskrena hvala največjemu političnemu komedijantu in lopovu Radiču, ki na račun namišljene mirotvorne republike in na račun ljudske nespameti sedi v svoji vili in uganja politiko sedenja za pečjo! Narod slovenski in hrvatski! Streznita se in maščujta zločinsko politiko, trmoglavost domišljavega Radiča, ki je kriv, da s svojimi poslanci, 70 po številu ni prišel v Belgrad, da tam odpre svoje registre — ako je sposoben — in pove vsakemu v obraz, da je zastopnik naroda, ki se bori za svoje pravice. On je krivec vsega tega in samo radi njega pašuje zviti in lokavi Pašič in bo paševal s svojo radikalijo še — kakor pravi, ako Bog da — punih četrty godina! Jadna nam majka, do takrat, ako naš vse skupaj prej zlodej ne vzame! Vsa pošteno misleča hrvatska in slovenska javnost se vprašuje: Kje je danes tisti junaški Radič, ki je svojčas razkoračil in rekel, da bo kakor ris skočil iz Zagreba v Belgrad (!) in tam pokazal, kaj je on in kaj so Hrvati... V svoji brezglavosti nima niti pravega načina boja. Z neumnimi govori, ki namenoma žaliyo člane kraljevega doma, kot predstavnike države, hoče rešiti Hrvate in uveljaviti svojo idejo o mirotvorni republiki, ki je utopija par čisto blaznih ljudi. Radi Radičeve nesrečne politike smo osrečeni s politiko samovoljnosti, samopašnosti in krivice. Krivice, ki jih dobivamo dan na dan, kriče do neba. Upajmo zavestno, da bo streznjeni prečanski narod t. j. Hrvatje in Slovenci obsodil krivca sedanjih razmer, kakor zasluži.« Tako piše klerikalni list o svojem zavezniku. Mi nava-jamo samo zato, da vidijo naši čitatelji, kako hinavska in dvolična je politika klerikal. voditeljev. Kakor hitro so začeli iz Belgrada Radiču nekoliko groziti, že padajo po njem

tudi njegovi zavezniki slovenski klerikalci, da bi mogli reči v danem trenutku: »O, mi smo bili vedno proti Radiču in njegovi politiki! O, mi smo čistih rok, najboljši patrijotje in se najponižneje klanjamo, samo dovolite nam, da lahko vodimo še nadalje svojo politiko in farbamo slovensko ljudstvo.« Kakor pa izdajajo svoje zaveznike, tako so izdali in bodo še izdali slovensko ljudstvo. To je pač glavna umetnost njihovih politike.

+ »Domoljub« se tudi jezi na Radiča, češ, da sedi doma in da ne-če pomagati klerikalcem iz zagate, v katero so zašli radi svoje brezglave politike. Sedaj ko ljudstvo spoznava, kam vodi klerikalna politika praznih obljub, iščejo slovenski klerikalni politiki grešnike povsod drugod, samo v svojih vrstah jih ne vidijo. Enkrat so krivi njihovega ne-uspeha radikalci, drugi pa Radič. Sv. pismo pa pravi: »Vidiš pezdil v očesu svojega bližnjega, bruna v svojem očesu pa ne vidiš.« Mi pa vemo samo to, da je dobil Radič v Sloveniji samo dva mandata, vse druge pa SLS. Zato je za politiko, v kolikor se nanaša na Slovenijo, odgovorna SLS, Radič pa naj odgovarja svojim hrvatskim volilecem.

+ Likvidacija pokrajinskih uprav. Listi poročajo, da so dokončane priprave za likvidacijo vseh pokrajinskih uprav v naši državi tako, da bodo na vseh sedežih oblasti postavljeni veliki župani, kakor tudi uradniki s kraljevim ukazom. Veliki župani bodo podrejeni ministrstvu za notranja dela. Takoj po likvidaciji pokrajinske uprave v Dalmaciji, se prične likvidacija sarajevske pokrajinske uprave, potem zagrebške. Za te likvidacije je že vse gotovo. Ko bo likvidacija izvršena, se izvede vidovdanska ustava v celi državi brez razlike na pokrajine. Istotako bo izvršena upravna razdelitev države in se bo pri tem uveljavil zakon o občni upravi. — Klerikalni politiki seveda trdijo, da bo avtonomija vseeno prišla. Ta avtonomija se že bliža, vsak dan je bolj gotovo, da postanemo avtonomni, saj so obljubili klerikalni poslanci pred volitvami ne samo avtonomijo, ampak tudi zlate gradove. Mi pa nočemo biti požrešni in umazani, zato jim zlate gradove odpustimo, pač pa čakamo na avtonomijo. Saj pravijo, da bo prišla, če jutri ne, pa čez 100 let. Pa tudi obljuba dolg dela! Če tudi vsa znamenja drugače kažejo, ni to nič hudega, saj so tudi v pratiki včasih znamenja napačno postavljena in toča pobije, kadar kažejo najlepše vreme. Glavna stvar je potrpljenje, ki je božja mast,

četudi je tisti revež, ki se ž njo maže. Pa Slovenci smo vajeni mazati se s to mastjo, ki je univerzalno sredstvo klerikalne politike proti vsem nadlogam in težavam, ki prihajajo nad nas.

+ Stiki z ljudstvom. Začetkom julija je imelo vodstvo SLS sejo v Celju na kateri je sklenilo „da naj poslanci drže neprestane stike z volilci, da se more nadaljna taktika določati v polnem skladu z narodno voljo“. Kako naj se drže stiki z ljudstvom je dal lep zgled dr. Korošec, ki je odšel na počitnice v inozemstvo v Karlove vari, dolenske Toplice, Rogaška Slatina ali Bled so zanj prerevne, ter prepustil vso odgovornost za polomijo in politiko — Markovega protokola drugim manjšim generalom in bojevnikom za klerikalno avtonomijo.

+ Narodni poslanec. Dr. Brejc se je podpisal na Markovem protokolu kot narodni poslanec, dasi je znano, da je bil izvoljen samo kot namestnik. To tolmačijo tudi kot migljaj in napoved posl. Stanovniku, da je zadnji čas, da odloži mandat in se umakne dr. Brejcu. Zlobni jeziki pravijo, da je to popolnoma pravilno, ker je potrebno, da dobi Jugoslovanski klub svojega kazenskega zagovornika.

+ Nova stranka med Hrvati. Po časopisnih vesteh se že dalje časa govori v političnih krogih o osnovanju nove stranke med Hrvati. Nekaj časa se je govorilo samo o osnovanju nove hrvatske stranke za Bosno in Hercegovino, zdi se pa, da se tudi po drugih hrvatskih deželah pojavlja težnja po novi strankarski formaciji, dasi podrobnosti še niso znane. Poročali smo o posetu dr. Šurmina v Belgradu, glede katerega so pisali nekateri listi, da je bil popolnoma brez vsakega političnega ozadja in je tudi dr. Šurmin izjavil v »Hrvatu«, da je bil v Belgradu samo v zasebnih zadevah. Kljub temu vzdržuje zagrebški »Pravaš« trditev, da delajo na osnovanju nove stranke v Zagrebu dr. Šurmin, dr. Dežman in še nekateri drugi, medtem ko bi imel akcijo za osnovanje nove stranke izvesti v Dalmaciji dr. Drinković, ki namerava izdajati v Šibeniku svoj list. »Pravaš« trdi celo, da se ima v kratkem vršiti zaupni sestanek snovateljev nove stranke. V Bosni in Hercegovini so glavni iniciatorji bivši pristaši hrvat. težačke stranke, ki se zbirajo okoli »Hrvatske Sloge« kakor dr. Perišić, dr. Pavičić, dr. Andrijašević, nekoliko klerikalcev in baje Radičeva desidenta Mlinarevič in Kordić. Kakor po-

roča »Pravaš«, bi bili glavni principi te stranke nastopni: »Državno in narodno edinstvo v obče. Priznanje ustave in vseh pozitivnih zakonov, ki se morejo, v kolikor ne odgovarjajo ljudskim potrebam, izpremeniti ustavnim putem z akcijo v parlamentu. Z ozirom na to hoče stranka aktivno sodelovati v parlamentu pri vseh delih državne uprave. Stranka bi zastopala stališče ravnopravnosti vseh treh plemen v državi ter bi skušala doseči, da bi prišli Hrvati do vpliva na vse državne posle.« Mi beležimo te vesti samo kot kronisti.

+ **Izročeni poslanci.** Sodišču so izročeni po odobrenju narodne skupščine poslanci: Stepan Radić, dr. Juraj Krnjević, dr. Ante Adžija, dr. Vlatko Maček, Josip Predavac, dr. Košutić in Rudolf Bačinić (radičevci); Vladimir Pušenjak, Anton Sušnik in Franjo Žebot (klerikalci); Ivan Pucelj (kmetijska stranka); Velja Popović, Nedeljko Simonović in Dimitrije Popović (radikali); dr. Prvišlav Grisogono (demokrat); Dimitrije Vujić (zemljoradnik). Interesantno je, da je posl. Vladimir Pušenjak izročen tudi radi dveh slučajev prestopka proti zakonu o zaščiti države, poslanec Vujić radi obrekovanja, Žebot radi pretepaštva.

INOZEMSKÉ VESTI.

* **Razkol v italijanski ljudski stranki.** Na seji širšega odbora italijanske ljudske stranke, so bili sprejeti razni sklepi, s katerimi je širši odbor javno potrdil, da so bile govorice o globoki krizi, ki razjeda popolarske vrste, popolnoma resnične. V tem pogledu je važen sklep glede izključitve poslancev, ki so se pregrešili zoper strankarsko disciplino povodom glasovanja o novem volilnem redu. Iz stranke so izključeni poslanci: Mattei-Gentili, ravnatelj lista »Corriere d'Italia«, Martire in Vassallo. Kot vzrok izključitve se navaja dejstvo, da so pokazali s svojim javnim delovanjem v zadnjem času, da ne razumejo programa in politične vloge popolarske stranke. Širši odbor je nadalje pozval Cavazzonija, Ferrija, Mauro, Merizzija, Padullija, Signorinija in Grandija, naj v teku 10 dni podajo ostavko na svoja poslanska mesta, ker so zakrivili hude prestopke zoper strankarsko disciplino. Slednjič je širši odbor izobčil dnevnik »Corriere d'Italia«, ki vsled tega preneha biti glasilo popolarske stranke. Vsled teh ukrepov širšega odbora popolarske stranke se je vnela huda polemika med »Corriere d'Italia« in »Popolo«, ki je osebno glasilo Don Sturza

in obenem poluradno glasilo vodstva popolarske stranke. »Corriere d'Italia« je objavil članek, v katerem zavzema stališče nasproti gornjim ukrepom vodstva stranke. List naglašja, da nima vodstvo nikake pravice siliti k odstopu poslancev, katerih volilci so po veliki večini katoličani, ki nikakor niso včlanjeni v popolarski stranki. Razen tega bi zbornica njihove ostavke niti ne sprejela, vsled česar bo ostala kazni, ki jo je sklenilo popolarsko vodstvo, brez vsakih praktičnih posledic. Don Sturzo »Il Popolo« naglašja z ozirom na sklepe širšega odbora, da so ti ukrepi nepreklicni. V nobenem slučaju se ne sme odobravati pregreškov proti strankarski disciplini. List izraža upanje, da se bodo poslanci, ki so bili pozvani, naj podajo ostavko, pokorili ukrepom, ki so jih zadeli, ter sprejeli spravo s stranko, katero jim nudi vodstvo z ozirom na njihove dosedanje zasluge. Prevladuje mnenje, da bodo posledice ukrepov širšega odbora zelo škodljivo vplivale na razvoj popolarske stranke. Pobuda za izključitev in druge kazni, ki jih je ukrenilo vodstvo popolarske stranke, se pripisuje vplivu Don Sturza, katerega volja odločuje v stranki tudi po njegovem odstopu kot njenega glavnega političnega tajnika.

* **Izseljevanje iz Avstrije.** V Avstriji so uvedli na posredovanje komisarja društva narodov dr. Zimmermanna akcijo za pospeševanje izseljevanja. Računajo namreč, da bo v najbližjem času v Avstriji četrt milijona delavcev in nastavljenecv brez posla. S 1. julijem prihodnjega leta bo odpuščenih 130.000 državnih uradnikov, od katerih jih bo obtežilo delavski trg okroglo 100.000. Računajo, da bo prisiljenih četrt milijona ljudi, da se izselijo iz Avstrije in poiščejo drugod kruha in zaslужka.

Kmetijska dela meseca avgusta.

Sv. Lovrenc. sv. Rok in Veliki Šmaren! To so oni dnevi, ki jim dajejo stari pratikarji za mesec avgust odločilno besedo. A danes ne lažejo samo časopisi, danes lažejo tudi pratikarji, radi tega jim ne gre nič verjeti. Le enega sem našel, ki se še ni zlagal: »Kadar o Velikem Šmarnu toča pritisaka, od veselja gotovo kmet ne vriska!« In tudi ti isti pratikar se ni zlagal, ki pravi: »Če dež o svetem Roku ne gre, ostanejo v raztrganih črevljih suhe noge.« Oboje je gola resnica in Bog nas varuj toče, a tudi strgani črevlji niso kaj prida!

Razna opravila. Skrbna gospodinja bo volnena oblačila prezračila in iztepla. Mlatev dovršimo. Novo zrnje moramo večkrat premetati in shrambo pregledati, da se nam zrnje ne upali. Predno shranimo zrnje, ga moramo seveda očistiti, slamo in pleve shranimo, da bo pozimi za krmo. Lan in predivo je treba sušiti.

Ako nam nosijo kokoši jajca, jih bomo pričeli hraniti. Hranimo jih v pepelu, apnenem prahu ali apneni raztopini. Novo sredstvo, ki se je dozdej izborna obneslo je tudi garantol, ki ga dobiš po vseh trgovinah.

Živino je treba dobro hraniti, ker jo čaka kmalu zopet težko delo, ni pa priporočljivo krmiti jo s svežo slamo, ker lahko nastanejo nerednosti v prebavi. Po otavni kositvi ženi živino na pašo. Jagnjeta bomo strigli.

Na vrtu bomo meseca avgusta pridno zalivali, okopavaj in plevi. Seme zrelih zelišč se nabira, čebula se spravi. Spinača, zimski ohrovt, zimska in poletna čebula se seje za pomladansko rabo. Sadi glavno salato, lepo okusno endivijo dobiš, če jo povezuješ ali če povežeš nanjo cvetlične lonce. Koncem meseca bomo sejali karote in petersilj. Nasadi tudi razna kuhinjska zelišča. Gosenice zatiraj, lovi metulja kapusnika in uničuj njihova jajčka.

Na polju smo dovršili ali dovršujemo žetev. Krompir koplji ob lepem vremenu in ga shrani dobro posušenega v kleti. Spravi deteljo za seme domov in posiplji lan in konoplje. Med koruzo postavi strašila za vrane. Zredči in okoplji repo, proti bolham na repi boš uspešno rabil pepel ali cestni prah. Mak se pobira. Zelje in fižol sta zrela. Prične se oranje za zimske setve, sejala se bo lahko že zimska ogršica, repa, strnišnica in druge trave za klajo. Strnišča je treba sprašiti, ali pa se mora vanjo posejati grahovica ali repa strnišnica. Opravi drugo košnjo detelje, kosi otavo. Na senokoše je treba napeljati vode. Koristno je tudi nove senokoše nasejati, če je vreme deževno, če se kasneje nasejejo, lahko zmrazne nova setev.

Hmelj začnemo koncem meseca pobirati in sušiti.

V sadovnjaku dozoreva zgodnje pečkasto sadje, hruške in jabolka, ki se pa obdržijo v shrambi le tedaj, če jih oberemo 10—14 dni predno popolnoma dozori. Le kdor tako ravna bo imel v shrambi dobro in užitno sadje. Če se med rano sadje na drevju, bo popadalo na tla in ne boš imel od njega nobene koristi.

Nezrelo sadje, ki pada na tla, je treba pobirati in uničiti, ker se nahajajo v njem razni škodljivci. Veje, ki visijo vsled teže sadja na tla, je treba podpreti, privežemo jih lahko k deblu in k debelejšim vejam ali pa jim postavimo droge. Priporoča se tudi, da postaviš vsak drog ob deblu in napelješ od njega na razne strani žice z vodoravnimi drogovi. Boj škodljivcem, zatiraj listno in krvavo uš.

Drevje se še cepi na speče oko. Divjake, katere boš v tem mesecu okuliral, ne smeš obrezovati, krajšati ali pincirati. Divjak naj raste bujno in naj ima dolge mladike. Okulirati smeš samo ob toplem solnčnem vremnu in kadar je zadosti vlage v zemlji.

V vinogradu. Kdor še ni žveplal, naj naredi to takoj, še je čas, a če odlašaj bo prepozno. Če je izpral dež, kar si žveplal, je treba vnovič žveplati. Rahljaj in plevi, tretje okopavanje izvrši ob ne prevročem času, kjer je potrebno, žveplaj in škropi z modro galico v tretjič. Zrak in solnce naj imata pristop do grozdov, vendar pa ne trgaj še listov krog grozda, da bi solnce ne pripekalo preveč vanj. Če liste že trgaš, pusti jih vsaj toliko, da vanjujejo še nekoliko grozd. Določi trte, ki ti bodo služile tekom zime ali v zgodnji pomladi za oplemenitev. Izberi samo take trse, ki so najbolj zdravi in bujni. Le tako boš imel dobre uspehe. Pri krajšaji plemenske mladike za tretjino, da les bolj dozori. Grobove odgrni, žico na zamaških prereži. Poganjke, rastoče iz podlage, in koreninice od cepiča poreži. Objiraj gnile jagode.

Opravila pri čebelnjaku so zelo odvisna od krajevnih razmer in te so v naši ožji domovini dokaj različne. Travniki so pokošeni, odeveltelo je tudi drevje, čebele nimajo paše. Edino upanje je, da bo nudil ajdov cvet našim čebelam pašo. Srečen oni čebelar, ki ima jesensko pašo v bližini. Prevažanje čebel je dokaj kočljiva stvar, treba je posebne previdnosti in treba je tudi skrbnih priprav, zlasti pa je treba za jesensko pašo močnih ljudstev.

Slabiče je treba združevati, preglej ljudstva na kakovost matice in nadomesti jih, če so slabe. Združevanje je treba izvršiti tudi radi tega, ker je jesensko združevanje mnogo bolj nevarno. Zdaj se začnejo ljudstva tudi krčiti in jim lahko v isti meri odjemavamo prazno satovje. Prestare sate bomo zmečkali, druge pa je treba shraniti tako, da jih varujemo pred veččami. Dobro je, zaviti jih v papir in jih

zložiti v primerne zaboje, tudi žvepljanje je izborno sredstvo proti veččam, sicer ga pa nekateri čebelarji manj priporočajo.

Pazi, da ne nastane ropanje, žrela se zožijo, nekateri čebelarji namažejo tudi prednjice s kako smrdljivo snovjo, n. pr. s karbolovo kislino. Ne raztrosi medu, vsaka kapljica lahko povzroči ropanje.

DNEVNE VESTI.

— **Visoki gosti v Sloveniji.** Na Bled sta dospela kneginja Jelena in princ Arzen, kjer ostaneta dalje časa kot kraljeva gosta. Poročajo, da prispe prve dneve meseca avgusta romunska kraljica na Bled, kjer ostane do konca avgusta, na kar se povrne kraljevska dvojica v Belgrad. Po poročilu iz Rogaške Slatine je tja prispel na daljši dopust in odmor minister pošte in brzojava Vukičević.

— **Kraljica Marija za slovenske humanitarne naprave.** Dne 28. julija dopoldne je prispela po naročilu kraljice Marije njena dvorna dama ga. Danica Hrističeva v Ljubljano, da si ogleda Dežji in materinski dom kraljice Marije. Ga. Hrističeva se je živo zanimala za vse podrobnosti Dežjega doma ter je bila z njegovo ureditvijo izredno zadovoljna. Obljubila je, da hoče podati kraljici o njem natančno in obširno poročilo. — Kraljica Marija je darovala 30.000 dinarjev kot štipendijo za 2 Slovenki, 2 Hrvatice in 2 Srbkinji, ki se bodo kot kraljičine gojenke vežbale v higienski šoli za matere. Ta šola se otvori v Ljubljani v jeseni in bo trajala po eno leto. Gojenke se izučijo za oskrbne sestre.

— **Nova tekstilna tovarna v Sloveniji.** V Jaršah pri Kamniku se ustanavlja nova moderna tekstilna tovarna. Z gradbo poslopja se je že pričelo in bo baje že letos pričela obratovati. Na podjetju je poleg slovenskega udeležen tudi češkoslovaški kapital. Tovarno je ustanovil znani naš industrijalec Peter Majdič iz Celja, vodstvo pa bo v rokah češkoslovaških strokovnjakov.

— **Sprememba voznega reda na progi Trbiž-Jesenice.** Pričenši s 1. avgustom t. l. izostane na progi Trbiž-Jesenice vlak št. 931, ki odhaja iz Trbiža ob 15. uri 30 minut, dospe v Kranjsko goro ob 16. uri 16 minut, odpelje iz Jesenice ob 18. uri. Mesto tega vlaka vozi pričenši s istim dnem na isti progi dnevno redno vlak št. 933, kateri bo imel na Jesenicah priključek na vlak št. 4216, ki odpelje ob 17. uri 50 minut v Bistrico Bohinjsko jezero. Vlak 933 odpelje iz Trbiža ob 14. uri, odpelje iz

Kranjske gore ob 16. uri 36 minut, ter dospe na Jesenice ob 17. uri 37 minut. S tem se vzpostavi zveza z Bohinjem.

— **Izseljeniški komisariat v Zagrebu** je izdal doslej pet zvezkov izseljeniških vesti. Prvi zvezek obsega »Izseljeniške predpise« (cena Din 10), 2. in 3. zvezek imata razne naredbe, okrožnice, izseljeniške vesti (cena 20 din), 4. in 5. zvezek pa prinaša razne statistične podatke, po katerih smo tudi radi važnosti izseljeniškega gibanja povzeli članek o naših izseljencih leta 1922.

— **Prepoved prodaje vžigalic inozemskega izvora.** Opozarjamo na razpis uprave drž. monopolov, odeljenje prodaje v Beogradu z dne 21. julija 1923, pr. br. 22. 287, glasom katerega se morajo razprodati vse v državi se nahajajoče vžigalice, katere niso dobavljene od domačih tovarov, tedaj inozemskega izvora najdalje do 31. decembra 1923. Pri komur se najde dne 1. januarja 1923 ali pozneje vžigalice, ki niso domačega izvora, se le-te brez vsake odškodnine zaplenijo, lastnika se pa kaznuje kot tihotapca po obstoječih predpisih. Prodajalcem tobaka se pa poleg tega odvzame tudi pravica prodajanja tobaka.

— **Sprejemanje avstro-ogrskega železnega drobiža.** Avstro-ogrski železni drobiž po 20 vinarjev je še vedno veljaven, a ker se ta drobiž vtihotaplja iz Avstrije in Mažarske v našo državo, ga pošte ob naši severni meji ne smejo sprejemati. Ta prepoved velja za pošte Kranjska gora, Jezersko, Mežica, Prevalje, Črna pri Prevaljah, Libeliče, Dravograd, Meža, Muta, Marnberk, Brezno, Selnica ob Dravi, Sent Ilj, Zgornja sv. Kungota, Marija Snežna, Apače in Gornja Radgona. Vse druge pošte pa morajo ta drobiž do preklica sprejemati.

— **Samomor policija radi bede.** V Mariboru je dne 24. julija izvršil policijski višji stražnik Aleksander Filipič okrog 20. ure pred hišo št. 139 na Aleksandrovi cesti samomor. Pognal si je v glavo kroglo iz službenega samokresa. Pokojni je bil znan kot eden najvestnejših in najboljših policijskih stražnikov Maribora. Telesno krepkega, je naporna služba, predvsem pa beda, v kateri je živel s svojo družino radi splošno znanega bednega položaja državnih uslužbencev, popolnoma uničila. Večkrat se je napram znancem pritoževal, kako je bil prej vedno lepo in čedno oblečen, sedaj pa mora stradati in povrh tega hoditi še raztrgan in razcapan. Družina je proti koncu meseca dobesedno stradala. Vsakdo si lahko predstavlja, kako je moralo biti očetu pri srečanju, ko je prišel domov in sta dva nedolžna otročiča prosila za skorjico kruha, a niti te jima ni mogel

dati. V svojem obupu je šel na policijsko stražnico, vzel svoj službeni samokres ter se na cesti ustrelil. Bil je takoj mrtev. Zdravnik dr. Zorjan, ki je prihitel na lice mesta, je mogel konstatirati samo še smrt.

— **Dohodki državnih gozdov.** Čisti dobiček državnih gozdov je znašal l. 1921. Din 49.155.182. V prvih sedmih mesecih l. 1922. so znašali dohodki državnih gozdov 40.703.657,82 Din. Izdatki so znašali 7.726.359,90 Din. Z ozirom na to je znašal čisti dobiček v prvih sedmih mesecih l. 1922. Din 32.977.297,86.

— **V sedanji vročini** išče vsakdo hladila v kopanju. Listi pa poročajo o nešteti nesrečah, ki se dogode pri kopanju. Mnogo žrtev je letos že zahtevala Sava. V Zagrebu je Sava zahtevala zlasti mnogo žrtev, tako da so listi poročali te dni z velikim zadoščenjem, da ni bilo zadnje nedelje nobenega utopljenca, kar beležijo kot izjemo.

— **Zagrebska vohunska afera,** ki je vzdignila mnogo prahu v časopisju, je doživela nenaden preokret. Preiskovalni sodnik sodišča prve stopnje v Belgradu je oprostil vse aretirane osumljence razen Androličeve in Abdagića.

— **Nova vohunska afera.** V Strumnici so odkrili veliko vohunsko organizacijo, ki je dajala komitašem podatke o vojaških zadevah. Veliko oseb je aretiranih.

— **Prijeti ponarejevalci denarja.** Zagrebska policija je prišla na sled družbi, ki je imela vse pripravljeno za ponarejanje 100 dinarskih bankovcev. Iniciativo za to tovarniško podjetje je dala branjevka Ilonka Glogičeva, ki je že pred leti zatrjevala, da mora na vsak način obogateti. Zvezala se je v ta namen z nekim Sinkovićem, čegar brat je bil radi ponarejanja denarja že v ječi. Ta je zahteval 80.000 kron predujma, kar je branjevko napotilo, da je pridobila za svoje načrte svojega sina iz prvega zakona Ivana Bujana ter svaka Imbro Bujana, ki sta bila zaposlena v neki litografiji. Glogičeva je dala za nakup papirja 2200 Din ter izračunala, da bo iz njega 18 milijonov dinarjev. Pri hišni preiskavi so našli 5 litografskih plošč in tisoč pol papirja, večje množine raznih barv in kemikalij. Na eni teh plošč je bil dobro izdelan stari 100 dinarski bankovec z napisom: »Bog čuvaj Srbijo.« Tudi na drugih ploščah so bili začeti ornamenti tega bankovca. Policija je dosedaj aretirala 11 oseb.

— **»Balkanska banka«** v Zagrebu. Zagrebsko časopisje poroča, da je bila Balkanska banka zaradi prestopka proti deviznim predpisom kaznovana na globo 300.000 Din. Obenem se ji odvzame pravica trgovine z devizami.

Somišljeniki, prispevajte v tiskovni sklad!

— **Balkanska banka v konkurzu.** »Službene Novine« so objavile konkurz nad Balkansko banko v Zagrebu in pozivajo vse upnike, da v roku desetih tednov prijavijo svoje terjatve.

— **Za rešitev naše vinske krize.** Ministrstvo za poljedelstvo bo sklicalo te dni konferenco strokovnjakov gospodarskih organizacij, na kateri se bo razpravljalo o sredstvih, kako bi se rešila vinska kriza.

— **Velika potreba delavcev.** Državna borza dela v Zagrebu išče nad 2000 delavcev za zgradbo železniške proge Užice-Vardište. Posebno mnogo se potrebuje navadnih delavcev, ki dobe plačo 35–40 Din dnevno. Potrebujejo tudi nekaj zidarjev, ki se plačajo 50 do 70 dinarjev dnevno. Minerji dobe 50 do 60 dinarjev.

— **Novo poslopje za belgrajsko tehnično fakulteto.** V Belgradu prično prihodnjo pomlad graditi moderno poslopje za tehniško fakulteto. Novo poslopje bo zgrajeno na voglu Aleksandrove in Grobljanske ulice. Stroški nove zgradbe so proračunjeni na 38 milijonov dinarjev. Gradbena dela bodo trajala tri leta.

— **Velika poplava v Črni gori.** Reka Nišava je v Črni gori letošnjo pomlad izstopila iz svoje struge ter poplavlila obsežno ozemlje. Posebno komisija je v zadnjih dneh cenila škodo na 8 milijonov 400.000 dinarjev. Vsled povodnji je utonilo trinajst oseb, večinoma ženske in otroci.

— **Naravni zakladi v Črni gori.** V Črni gori so zasledili velike sklade bakrene rude in bogat naftin vrelce.

— **Čevlje kupujte od domačih tovarov.** tvrdke Peter Kozina z znamko Peko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna založa na debelo in drobno Ljubljana Brešt. 20, ter Aleksandrova cesta št. 1.

Dopisi.

d Iz Struške doline. G. župan Pogorelc je pogorel pred okrajnim sodiščem v Ribnici. Dan 12. VII. 1923. bo gotovo ostal v živem spominu g. županu in Špajmu Janezu, ki je kot priča veselo oznanjeval že vnaprej zmago. A, glej spaka, vse se je obrnilo. G. župan to pot ni prav streljal in je zadel samega sebe. Kakor se čuje, bo g. Pogorelc, ker je na široko znan kot strasten eseslar, v veselju radi velike zmage okoval kot kovač tak »tajkselč«, da bo šel kar z njim v Belgrad po avtonomijo, ker brez nje ne more več živeti in se je prepričal, da jo na tak način najprej spravi domov. Na pošto hodi vsak

dan »aviso« čakat, pa jo le ni. G. Škulj pridejo večkrat domov, pa nič ne pripeljejo, vsakokrat so bolj žalostni. Zdaj bomo še počakali, da bo Pogorelčev »tajksel fertik«, da bo zapregel in pripeljal avtonomijo. Za enkrat smo kmetje dobili samo 6-kratni povišek davkov in tlako. To je tudi precej velika zasluga g. Škulja, ki je tako vztrajno butal v debelo centralistično ozidje, predno je vse to dosegel. Zavedni Stružani že mlaje postavljamo in v naprej častitamo — dobrodošli.

d Izpod Storžiča. Koncem minulega tedna so se okrog Storžiča začeli zbirati črni oblaki ter napovedovali nevihto. In res! Kmalu se je začelo bliskati in grmeti, da so se hiše tresle; slednjič se je usula gosta toča ter mnogim gospodarjem pobila letošnje polne pridelke, zlasti v Predosljih in nekaterih vaseh v Predvoru. — Lansko leto suša — letos toča! Ubogi kmet! Pri mnogih gospodarjih je vsled suše nastopila zares katastrofa. Vsled omenjene, doslej nepoznane suše, so prišli po večini vsi poljedelci in živinorejci v nepopisno stisko glede krme. Da bi si vsaj deloma ohranili nekaj živine, so jo več kot polovico prodali; pa še za to zmanjšano število ni zadostovala krma. Kupovati so morali pri raznih trgoveh v mestu seno in slamo. Mnogi so si s tem pomagali, da so vzeli s poslopij slamnato streho ter jo pokrmili lačni živini, — streho pa so namestili z cementno opeko. Trajalo bo več let, predno se bo število goveje živine zopet zenačilo, kajti depekoracija je ravno v tem okraju morda največja. Planin je malo in kar jih je, so lastnina večinoma veleposestnikov. V ravnini pa je kmetovalec navezan edino le na pridelke zemlje. Tudi travnikov ni toliko, da bi zadostovali, zato si pomagajo tako, da sejejo v velikih množinah grahoro in nemško deteljo. Ne kateri so njive spremenili v travnike, da si tako vsaj za silo osigurajo možnost živino prezimiti in ohraniti. Glavni vir je vendar večinoma le živinoreja, in le deloma poljedelstvo. Ako pa zagospodari suša — ne bo ne poljskih pridelkov, ne krme za živino. Hvala Bogu, v obče kaže dobro, le toče reši nas o Gospod.

GOSPODARSTVO.

UMETNA GNOJILA.

XVIII.

Kako gnojimo sadnemu drevju?

Le redkokdaj vidiš kmetovalca, da bi si dal pri sadnem drevju kaj opravka. Navadno pobere jeseni plodove in to je vse. Če mu pa rečeš, da je treba gojiti in gnojiti tudi v sadovnjaku, ti bo odvrnil, da nima niti časa in niti toliko gnojila. Tako stališče je napačno. Res je, da sadno drevo ne potrebuje toliko dela in truda kakor druge rastline, a res je tudi, da potrebuje več negovanja in več skrbi, nego mu običajno posvetijo dandanes naši kmetovalci. Slab, zanikaren sad kaže pogostoma, da se gospodar za sadno drevo premalo briga.

Vsak kmet ve, da mora njivi gnojiti, ker izčrpavajo rastline polagoma hranilne snovi, ki se nahajajo v zemlji. Prav nič drugače ni s sadnim drevjem! S 100 kg jabolk ali hrušk odvzamemo zemlji 70 gramov dušika, 35 gr fosforove kisline, 170 gr kalija in 19 gr apna. In kakor vračamo njivi z gnojem one hranilne snovi, katere smo ji z žetvijo odvzeli, tako moramo vrniti tudi zemlji, kjer raste sadno drevo, snovi, katere smo ji odvzeli s plodom sadnega drevja. Če pa sadno drevo po 30 do 40 let gnojila niti ne vidi, tedaj se ne čudi, da bo vedno manj in manj plodov!

Sadno drevo razprostira svoje korenine daleč na okrog, še bolj daleč nego segajo veje. Čim starejša je drevo, tem bolj so oddaljene od debla korenine, ki skrajo hrano iz zemlje. Iz tega pa sledi, da ne smemo gnojiti sadnemu drevju tik debla, temveč v kolo-baru okrog debla tako daleč, kakor segajo veje. V manj rodovitni zemlji pa segajo korenine še dalje. V primerni daljavi od debla naredimo luknje, v katere denemo naravnega tekočega gnojila (stranišnik in gnojnico je treba razredčiti z vodo: na 1 del gnojila 3 dele vode) in sicer spomladi in julija meseca. Kadar pa gnojimo s trdimi gnojili, s kompostom ali z umetnimi, tedaj je treba izkopati jarek pod drevesnim kapom in šele potem potrosimo gnojila, ki jih dobro pomešamo z zemljo. Primerni čas je jeseni ali spomladi. Mlademu drevju pa lahko prekopljemo vso zemljo. Kadar gnojimo pri saditvi pa je treba zlasti paziti, da do dobrega premešamo gnoj z zemljo, sploh pa se ravnaj po pravilu, da morajo biti redilne snovi v zemlji dobro razdeljene. Če bomo trosili le kepe kalija itd. ne bo od gnojenja posebnega dobička.

Pri gnojenju z umetnimi gnojili se moramo ravnati po tem, da pospeš-

jeta kalij in fosforova kislina razvoj sadja, dušik in kalij pa razvoj listja, mladik in lesa. Ako poganja drevo le slabo, mu manjka dušik, ako krepko poganja bomo gnojili s fosforovo kislino, s kalijem in z apnom, da bode tudi plod obilen.

Množina umetnih gnojil se ravna po obilnosti sadnega drevja. V obče lahko priporočamo za eno veliko in staro drevo (po prof. Mandekiću) sledeče množine: 4–6 kg Tomasove žlindre ali 1.5–2.5 kg superfosfata, 1.5 do 2.5 kg 40 odst. kalijeve soli in 1–2 kg čilskega solitra ali 2–3 kg apnenega dušika. Za majhno nizko drevo: 0.3 do 0.7 kg superfosfata ali 1–1.5 kg Tomasove žlindre, 0.3–0.7 kg 40 odst. kalijeve soli in 0.2–0.5 kg čilskega solitra ali 1 kg apnenega dušika. Za srednje visoko drevo 0.25 kg superfosfata ali 0.75 do 1.5 kg Tomasove žlindre, 0.25 kg 40 odst. kalijeve soli in 0.25 kg čilskega solitra ali 0.5 apnenega dušika. Na večjo površino lahko sipljemo na 1 ha 400 do 600 kg Tomasove žlindre ali 300 do 500 kg superfosfata, 200 kg 40 odst. kalijeve soli in 300 kg čilskega solitra ali 250 kg amonijskega sulfata ali 300 apnenega dušika.

S čilskim solitrom bomo gnojili le drevju, ki je že ozelenelo in ki bo lahko takoj uporabljalo gnojilo. Gnojimo pa v 2–3 obrokah v razdobju 14 dni do 3 tednov. Kalijevo sol podkopljemo ali trosimo samo po vrhu jeseni, pozimi ali v zgodnji pomladi. Izborna nam služi kot kalijevo gnojilo tudi lesni pepel. Fosforova gnojila so zelo važna za obilno cvetje in sad. Na 1 m² porabi sadno drevje na leto 5 g fosforove kisline. Tomasovo žlindro je treba že jeseni podkopati ali trositi po vrhu. Apno, ki ga raztresemo po sadovnjaku v majhne kopice in pokrijemo z vlažno zemljo ter ga čez 14 dni raztrosimo, deluje na razvoj lesa in sadu. Posebno ga je priporočati koščičastemu sadju.

Naj navedemo končno še glavne rezultate, ki jih je objavil pred nedavnim časom prof. Wagner in ki so plod petnajstletnih poskusov (1907–1921). Imenovani je prišel do sledečih zaključkov: 1. Po dosedanjih izkušnjah se je izkazalo v zadnjih letih, da deluje na listje, les in sad najbolj gnojenje z dušikom. 2. Z umetnimi gnojili se najbolj uspešno branimo proti škodljivim vplivom neugodnega vremena. 3. Kar se tiče množine umetnih gnojil, povdarja prof. Wagner, da se je doslej uporabljalo vedno premalo in da je treba gnojiti z večjimi množinami vseh vrst umetnih gnojil. 4. Posebno paznjo je treba posvetiti obdelavi zemlje, zemeljska skorja in trava izrabita mnogo hranilnih snovi, ki so sadnemu drevju potrebne. 5. Sadnemu drevju

moramo dati več, nego smo mu odvzeli s plodovi. 6. Sadno drevje, kateremu smo gnojili z umetnimi gnojili, doživeva popreje. (Dalje sledi.)

g Vrednost denarja. 100 dinarjev velja 5 švic. frankov 80 centov. Na zagrebški borzi stane 1 dolar 93.50–94.25 dinarjev, 1000 avstr. kron 1.345, 1 češkoslovaška krona 2.80–2.815, 1 švicarski frank 17–17.125, 1 italijanska lira 4.10–4.12.

Tržne cene.

Žito. Na zagrebškem žitnem trgu so nastopne cene za blago z vojvodinske postaje za 100 kg v dinarjih: pšenica 350–370, koruza 280–290, rž (72 do 73 kg) 320, ječmen za pivovarne 290, za krmo srbski 260–270, novi oves 300, stari 300–312.50, pšenična moka baza »0« stara 625–650, nova 625–615 za avgust, september, otrobi ponudba 140–150.

Živina. Na mariborskem sejmu 24. julija so bile nastopne cene za kg žive teže v Din (v oklepajih cene 10. julija): dobeli voli 12.5–14.5 (12.75–13.5), poldebili voli 11.5–12.25 (12–12.5), plemenski voli 10–12.25 (11.25–12), biki za klanje 9.25–11.5 (8.75–10.5), klavne krave debele 12.75–14.5 (12–13.75), plemenske krave 10.5–12.5 (9.75–11.75) krave za klobase 8–10.25 (7.75–9.5), molzne in breje krave 10.5–14.5 (9.5–12.5), mlada živina 11.75–13 (11.75–13.75).

RAZNE.

r Kako se spoznali Sherlock Holmes v Parizu. Znani pisatelj Sherlock Holmesovih povesti, Conan Doyle, je doživel pri svojem prihodu v Pariz zelo komičen dogodek, kakor pripovedujejo pariški listi. Pisatelj je nedavno došel v Pariz s potovanja po južni Franciji, o katerem so bila objavljena v listih razna poročila. Peljal se je z avtomobilom v hotel, plačal šoferja, ko je došel do cilja, ter ni bil malo začuden, ko je šofer dvignil čepico in se zahvalil za bogato napitnino z besedami: »Hvala, monsieur Conan Doyle.« — »Vi me poznate?« je vprašal pisatelj začuden. — »Doslej vas nisem poznal,« je menil šofer, »toda takoj sem opazil, da je gospod Anglež, iz frizure sem pa sklepal, da vas je nazadnje strigel kak južnofrancoski brivec. Ker sem bral v listih, da potuje monsieur Conan Doyle po južni Franciji in da misli priti v Pariz, sem tako lahko sklepal na vas.« — »Vi ste zelo bistroumen človek, prijatelj,« je menil pisatelj, ki se je čutil nekoliko počaščene, »res bistroumen človek.« Šofer se

je priklonil in pristavil zvito smehlja-
je: »Poleg tega pa sem bral tudi vaše
ime na vašem kovčku.«

r Ameriške boksarske tekme. Dne
5. julija je minulo senzacionalno za-
nimanje in razburjenje cele Amerike.
V bližini St. Thomas Orphaus Home
se je vršila svetovna tekma v boksa-
nju ali po domače »pretepanju«. Dem-
psey, ki je v par tekmah že dobil pr-
venstvo, se je boril z nekim Gibonso-
nom, isti se je jako vrlo branil, a je
vendar podlegel. Prvi — Dempsey je
šel v boj le, ko so mu anticipate, to je,
bodisi, da dobi ali zgubi, izplačali 300
tisoč dolarjev. Toraj za 45 minut dela
— seveda se je cel mesec poprej vež-
bal — so mu izplačali 30 milijonov
dinarjev. Prav američansko.

r Srebrno mesto. Neki inženjer je
došel slučajno v doslej skoro neznano,
zapuščeno in težko dostopno mesto Ca-
toree v Mehiki. Barva cest in hiš je
zbudila njegovo pozornost. Preiskal je
kamenje in dognal, da so prejšnji pre-
bivalci v svoji nevednosti zgradili ce-
ste in hiše iz srebrne rude. Sedaj me-
sto podirajo, da bodo srebrno rudo pre-
topili v pečeh.

r 800 slučajev solnčarice je bilo na
en dan pri nedavni slavnosti nemških
telovadcev v Monakovem. Pri slavnost-
nem sprevedu je morala prostovoljna
sanitetna služba nuditi pomoč v 2776
slučajih, od katerih jih je bilo 641
solačarice. Na telovadišču so potrebo-
vali pomoč sanitetne službe v 785 slu-
čajih, od teh je bilo 150 slučajev solu-
čarice. Kakor kaže, so pri tej slavno-
sti telovadcev telovadili največ zdrav-
niki.

**r Zrakoplovna črta med Londonom
in Avstralijo.** Iz Londona poročajo, da
je pred dnevi sprejela angleška vlada
predlog, da se izpopolnijo prometne
črte za zrakoplovni promet, ki se bodo
izvedle iz Londona do Avstralije. Od
Londona do Egipta bodo vozili zrako-
plovni dva dneva, do Indije pet dni in
do Avstralije deset dni. Vsak zrako-
plov, zgrajen v ta namen, bo mogel
nositi 150 oseb ter bo opremljen raz-
košno, z restavracijo, saloni in spal-
nicami.

r Lokomotivo, ki jo goni solnce,
je izumil neki Bernard Grossman v
New Yorku. Na lokomotivi je pritrjena
steklena leča, v kateri se osredotočnje-
jo solnčni žarki, od njihove toplote pa
se segreva voda v kotlu, s čemer se pro-
izvaja para, ki goni lokomotivo z ve-
liko brzino.

**r Pravnuk cesarja — bančni rav-
natelj.** Iz Budimpešte javljajo, da je
za ravnatelja tamošnje trgovinske
banke imenovan grof Oton Seefried,
ki je pravnuk pokojnega cesarja Fran-
ca Jožefa.

LISTEK.

M. Hartman:

Gozdna vojna.

(Dalje.)

VI.

Minuli so trije dnevi premirja.
Občovanci so pokopali svoje mrličje,
Liduška je zopet sedela osamljena
v svoji sobi, tkala in pela svete pe-
smi za zastrtim oknom in zaprtimi
vrati. Občovanci in Dušničani so
zbrali svoje zaveznike. Na strani
prvih so bili prebivalci vseh onstran
Homole na gori ležečih vasi, pre-
možnejši, ki so se ustrašili imena
Petra Bureša in ki so mislili, da se
morajo združiti radi varstva svoje
lastnine proti njemu in njegovim
tovarišem, divjim lovcem. Dušnič-
anom so se pridružili dolinski prebi-
valci kot prijateljski sosedje, ker so
bili ubogi in ker svojih ubožnih bra-
tov Dušničanov niso hoteli zapu-
stiti. Pravzaprav pa so vse vasi v
dolini Litavke tvorile v gotovi meri
eno samo skupino, ker jih je vezala
nepretrgana vrsta mlinov, kovač-
nic, plavžev in rudnikov vzdolž Li-
tavke. Prebivalci teh obratov so bili
ubogi delavci, ki so prišli s časom
vsled zastoja trgovine v veliko be-
do in ki jih je zlasti mikal plen, ki
so ga obljubovali odposlanci Petra
Bureša, starega kovača in nekda-
njega delavca pri plavžu. Tem so
zopet sledili njihovi tovariši žeb-
ljarji, s katerimi so bili v zvezi in
ki so bivali daleč zgoraj v gozdu
Hurki. Te so imenovali Švabe, ker
so bili potomci nemških naseljen-
cev. Odposlanci Petra Bureša so se
že po dveh dneh vrnili na čelu več-
jih in odločnih čet, ki so jih oboro-
žili z bavarskimi puškami in ki so
združeni z Dušničani tvorili lepo
vojsko. Stari Bureš, ki je sam pri-
vedel večje število bojnikov, si je
mencal roki, ko je gledal veliko čet-
to, ki jo je peljal njegov sin Peter
proti gozdu. Smehlja je mu je zase-
petal na uho: »Treba je le, da se v
nekaj tednih navadijo na kri in da
tako globoko zabredejo v zločine, da
ne bodo več mogli nazaj, in potem
boš lahko privedel Njenemu Veli-
čanstvu cesarici ali pa Njegovi Svit-
losti bavarskemu knezu četico, ki
bo postala tako slovita kakor pan-
durji. Kaj je napravil Trenk* dru-

gega? Danes je vojskovodja, ki se
ga vse boji!«

»Ne,« je dejal Peter Bureš po-
časi in premišljaje ter si pogladil z
roko brado, »ne veseli me, da bi slu-
žil gospodi. Na lastno roko hočem
delati. Naredil bom uboge in obu-
pance, iz njih pa vojsko, ki se ji ni-
če ne bo mogel upirati. Vem, kako
strašen je človek, ako nima ničesar
izgubiti, grozen kakor divji mrja-
sec, kadar je ranjen in obdar od so-
vražnikov. Zmešnjave in hrupa se
veselim kakor volk viharja in praš-
nih zračnih vrtincev. Potem pa bo
prišlo maščevanje nad gospodo, ki
jo sovražim. Moji obupani vojski
bom pokazal iz daljave gradove in
samostane, kleti in blagajne, in vi
del boš, kako hitro bo naraščala,
kako kmalu bodo stali Občovanci in
njihovi prijatelji na naši strani. Za-
to moram pričeti najprej z njimi.
Njihove vasi je treba požgati in nji-
hove črede pojesti. Ničesar nočem
zase, toda gospoda mora postati me-
ni enaka, da tudi ne bo imela niče-
sar.«

Zvest svojemu sklepu, napraviti
iz ljudi same ubožce in obupance, je
storil Peter Bureš vse, da bi spravi-
l Občovance v velike stisko, da bi
jih poučil, da je bolje biti njegov
zaveznik kakor sovražnik. Ko je po-
stavil straže v gozdu, da se je zava-
roval pred napadom, je ukazal ogr-
skemu Mihi, naj bo pripravljen, da
še isti večer napade Občovo in za-
sede pristavo. Pristava je bila ve-
like važnosti. Ležala je kakih tristo
korakov pred gozdom ob vходу v
vas, na majhni višini, okoli katere
so bile postavljene v polkrogu kmet-
ske hiše. Obdana je bila z zidovjem,
da je bila kakor mala trdnjava, ki
je obvladala vso vas. Skozi pod-
strešne line skednjeve in hlevov se
je moglo streljati do najbolj odda-
ljenih kotov vasi. S pristave je bilo
mogoče neprestano nadzirati Obč-
ovance ter preprečiti, da bi kaj pod-
vzeli v lastni vasi. V pristavi je bilo
sedemdeset krav, za katere je bilo
določeno, da jih bodo odgnali v Duš-
nik, kjer jih bo Peter Bureš razde-
lil med kmeti svoje vojske, da jih
napravi pohlepnejše na plen. Za-
vzetje pristave je bilo lahko izvesti,
ker v Občovu gotovo niso bili na to
pripravljeni in ker se je mogla od
roba gozda, če se je človek priplazil
tja neopažen, v nekaj trenutkih do-

* Baron Frane Trenk, rojen 1711,
umrl 1749 kot ujetnik na Spielbergu
pri Brnu, je dobil l. 1741. pri izbruhu
avstrijske nasledstvene vojne dovolje-
nje, da sme sestaviti zbor pandurjev

(služabnikov ogrskih in hrvatskih ple-
mičev), ki so vzbujali radi svoje brez-
obzirne hrabrosti veliko strahu. Trenka
so radi raznih grozovitosti končno po-
stavili pred sodnijo in je umrl v ječi.

seči v teku, predno bi se zbrali Občovanci, da bi jo branili. Res se je splazil ogrski Miha s petindvajset do trideset izbranih junakov skozi gozd. Niso šli v gruči, temveč so se razdelili ter se pomikali naprej od drevesa do drevesa, skakaje, v teku, plazeč se, kakor je zahtevala potreba. Na desno in levo so stale občovanske straže ter gledale naravnost v Dušnik, ne da bi opazile ali hotele opaziti posameznike izmed čete ogrskega Miha. Njegovo ostro oko je opazilo to navidezno ravnodušnost, kakor se mu je zdelo, kar mu je zbudilo skrb. Ker pa je bil sam in ločen od svojih ljudi, mu ni bilo več mogoče, da bi jih združil ali pa jim dal povelje, da bi jih rešil presenečenja. Tako je prodiral sam dalje, ne da bi zapustil tovariše. Ob robu gozda je dal dogovorjeno znamenje s piščalko in kmalu je bila zbrana vsa četa okoli njega. Opazil pa je, da je na to znamenje postalo živahno tudi v gozdu za njegovim hrbtom, kjer je nastalo veliko gibanje. Treba je bilo čimprej priti do pristave. Ogrski Miha sam je tekel z ogromnimi koraki preko jarka, ki je obdajal gozd, preko polja in kamnite poti. Ostali so mu sledili. Komaj pa so prišli na streljaj daleč od pristave, so jih od tu pozdravili strelji iz pušk, katerim so sledili strelji od zadaj. »Izdani smo!« so zavpili Dušničani prestrašeni ter obkolili Miho. Miha je takoj spoznal, kaj je povzročilo bojazen med njimi. Videl je, da mora trenutno opustiti napad na pristavo in zavzeti postojanko, na kateri se lahko drži tako dolgo, da bi slišali streljanje v globini gozda in da bi prišel Peter Bureš na pomoč. »Za menoj!« je zaklical hitro odločen ter hitel skozi navzkrižni ogenj k kmečki hiši, ki je stala najbližje pristavi. Krogle so švigale mimo njegovih ušes in švigovih tovarišev, vendar jih je bilo le malo ranjenih, ker niso Občovanci opazili v nočni temi, da so se obrnili v stran, ter so streljali venomer v isto smer. Končno so morali Občovanci prenehati s streljanjem, ker so se njihovi prijatelji iz zasede v gozdu tako približali, da so krogle z obeh strani ogrožale le še lastne tovariše. Medtem je ogrski Miha vdrl skozi vrata kmečke hiše, planil s svojimi ljudmi vanjo in takoj zadelal vse vhode. To se je zgodilo v nekaj minutah v temi, medtem ko so padali zaman strelji, ne da bi Občovanci videli ali slišali, kam so prešli Dušničani. Izginili so, kakor da bi se pogreznili v zemljo. Občovanci so jih iskali z napetimi petlini na puškah okoli pristave,

po grmovju na nasprotni strani, izstrelili nekaj strelcev v temnejše kote ter se začudeni vrnili na svoje prejšnje mesto.

Ogrski Miha je medtem pustil napraviti luknje skozi slamnato streho svojega skrivališča, postavil k njim svoje ljudi, ravnatoko tudi k oknom, ki jih je deloma zamašil s posteljnino ter z deskami od klopi in miz. Šele ko so se približali Občovanci, da bi tudi tam iskali za njimi, je dal povelje za streljanje, kar pa je veljalo bolj za znamenje prijateljem v gozdu, kakor pa za napad ali obrambo.

V tem je mesec jasno posvetil in pokazal Dušničanom natančno sovravnika, ki se je plazil v bližini, medtem ko so sami sedeli v varnem zavetju ter so krogle brez vsake škode zadevale v streho in stene hiše. Marsikak Občovaneec je padel, ne da bi se mogli ostali maščevati zanj. Zato so se umaknili iz strelne daljave nazaj v vas. Mislili so pač na to, da bi zažgali hišo, v kateri je sedel ogrski Miha, vendar pa so to nameru opustili po dolgem prerekanju, ker bi se požar lahko razširil pri najmanjšem vetru na vso vas. Tako so zamudili precej časa, ki ga je spretno izrabil Peter Bureš. Dolgo streljanje je zbudilo v njem pozornost ter ga uverilo, da Občovanci niso bili presenečeni, kakor je pričakoval, in da pristava ni bila vzeta brez krvi. Hitro je zbral razdeljene straže in ljudi, ki jih je imel pri sebi, dal potrebna povelja ter odhitel z njimi brzo naprej. Večjemu delu svoje čete je ukazal napasti naravnost Občovance, ki so se pri njegovem prihodu zbrali zopet pred pristavo in v vasi, sam pa je planil z najpogumnejšimi k zadnjim vratom pristave, ki so vodila v kravji hlev. Vrata so bila kmalu vdrtja ter za njim in njegovo četo zopet naglo zaklenjena. Odvezali so krave in bika ter jih pognali skozi druga vrata na dvorišče, kjer se je nahajal del Občovancev, skoro vsa posadka pristave. Divja vsled udarcev in bodljajev od nožev ter velikega hrupa in vpitja Dušničanov, je planila čreda na dvorišče, drla mukajoč semtertja in napravila med Občovanci grozno zmešnjavo. Posadke se je lotil brezumen strah, takoj je bil ločen mož od moža, letali so posamezno med živino, ne da bi vedeli, kaj naj store, kje je prijatelj ali sovražnik. Dušničani pa so nasprotno vdrl v sklenjeni vrsti iz hleva, korakali skozi zmešnjavo k vratom dvora in potisnili zapah nazaj. »Semkaj, Miha!« je kričal Peter Bu-

reš z mogočnim glasom, ki je prepil hrup in streljanje.

»Jezus Marija, divji lovec je že znotraj!« so kričali Občovanci, ne da bi vedeli, ali se naj obrnejo proti njemu ali Dušničanom, ki so jih napadli, ali proti hiši, ki jo je zasedel ogrski Miha. Prišli so med tri sovražnike, obotavljali se nekaj trenutkov, končno se pa umaknili proti vasi, da so se izognili mreži, ki jih je obdajala že od treh strani. Preko ozkega prostora, ki jim je omogočal umik, je planil nenadoma ogrski Miha s svojimi ljudmi iz zasedene kmečke hiše, naravnost proti vratom pristave, kamor mu je migal Peter Bureš.

»To je bila prava pomoč v sili!« se je zasmel Miha, ko je položil obe roki na ramena Petru in ga veselo potresel.

»Ni časa za klepetanje,« je odgovoril Peter Bureš in pristavil: »Izženite sedaj živino ven in nazaj v gozd!«

Hitro so Dušničani obstopili begajočo živino ter jo pognali z udarci puškinih kopit in vpitjem na prosto, obenem z govedo pa so smuknili ven zadnji Občovanci, ki se jim prej v zmešnjavi ni posrečilo pobegniti.

Tu se je oglasil med Občovanci vzklík veselja; »Lihavci prihajajo, Doleci pridejo!« In zbrali so se vnovič, da bi poskusili nov napad.

Bilo pa je prepozno.

»Naprej!« je zavpil Peter Bureš in že je odhitela četa Dušničanov proti gozdu, goneč pred seboj mukajočo živino. V nekaj trenutkih je potihnil glas gonjačev, mukanje živine ter zmagoslavno vzklikanje Dušničanov v temini gozda.

Ogrski Miha, čegar četa je narastla na sto mož, ker se niso mogli rešiti vsi na prosto, ki so vdrl s Petrom Burešem, je pustil takoj zadehati vrata pristave, razdelil straže na postojanke, odkoder so mogli opazovati vso okolico, in je bil že popolnoma zavarovan, ko so prišli Lihavci in Doleci. Posadka se je glasno zasmejala, zmage pijani fantje so se prijeli za roke ter pričeli od veselja poskakovati po dvorišču, medtem ko so se razlegale iz vasi psovke in kletvine.

Občovanci in njihovi zavezniki so se kmalu prepričali, da se ne smejo več kot na dvesto korakov približati pristavi, ne da bi jih pozdravili dobro merjeni strelji. Zato so se umaknili v hiše in stari Mika, kmečki advokat, je zbral pri sebi najmodrejšje iz vasi, da bi se posvetovali.

(Dalje prih.)

Poravnajte naročnino!

Izdaja konzorcij »Ljudskega tednika«.
— Odgovorni urednik Fr. Jereb. —
Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Kupi se

Večja množina premoga rujavega in svitlega, drv za kurjavo, bukovih hlodov brez srca in večjo množino kostanjevih drogov 8 in pol m dolgih.

Ponudbe obsegajoče ceno franko vagon, ali franko obmejna postaja, dobavno množino ter plačilni pogoji, naj se naslovijo na upravo »Ljudskega tednika« pod geslom »Resno« do 6. avgusta 1923.

Žaga

s polnojarmenikom ali z več venecijankami se
vzame v najem ali kupi.

Ponudbe na upravo lista pod
»BODOČNOST«.

Kupijo se

brzojavni drogi, bukov in hrastov

les z navedbo cene in mere. Ponudbe

na upravo lista.

Nov pisalni stroj

znamke »Stoewer Record« se prodaja
Naslov pove uprava lista.

Kupim

vsako množino tramov in vseh vrst rezanega in okroglega lesa. — Ponudbe z »noto«, obveznimi cenami in dobavnim časom pod »Prodaj« na upravo »Ljudskega tednika«.

Nosite Palma

kaučuk pete! Boljše in cenejše so kot usnje.

kaučuk potplate! Elastična hoja, varstvo proti vlaži.

EKSPORT „JUGOEKSIM“ IMPORT
trgovska družba
Vekoslav Pele in drugovi v Ljubljani, Vegova ulica 8
Trgovina s specerijskim, kolonijalnim, materijalnim blagom, deželnimi in poljskimi pridelki ter izdelki, mlevskimi izdelki, lesom in lesnimi izdelki ter manufakturo na debelo.

KAMENIT
TOVARNA UMETNEGA
ŠKRILJA IN
ELEKTRARNA.
DRUŽBA
Z.O.Z.

LAŠKO
Slovenija

Azbečno - cementni škrilj
znamke „KAMENIT“
dobavlja tovarna »KAMENIT« na Laškem.
Proračuni in obiski brezplačno!